

ГИ ДЪО МОПАСАН ЗАВЕЩАНИЕТО

Превод от френски: Зефира Кацкова, —

chitanka.info

На Пол Ервийо

Познавах този едър момък, който се казваше Ръоне дьо Бурневал. Той беше любезен, макар и малко тъжен; изглеждаше разочарован от всичко, голям скептик. Скептицизмът му беше фин, язвителен, способен с една дума да разкрие светското лицемерие. Той често повтаряше:

— Няма честни мъже или ако има, те са честни само в сравнение с нехранимайковците.

Имаше двама братя, господа дьо Курсил, с които никога не се виждаше. Като имах предвид различните им имена, мислех, че той е от друг брак. Много пъти бях слушал, че в това семейство се била случила някаква странна история, но не ми бяха казвали никакви подробности.

Този човек ми харесваше много и ние скоро се сбlijихме. Една вечер, след като бяхме вечеряли у тях само двамата, аз случайно го запитах:

— От първия или от втория брак на г-жа майка си сте вие?

Забелязах, че той попребледня, после се изчерви и замълча няколко секунди, явно смутен. Сетне с меланхолична и блага усмивка, която му беше присъща, каза:

— Драги приятелю, ако това не ви отегчава, ще ви дам твърде странни подробности за произхода си. Зная, че сте умен човек, не се страхувам, че от това ще пострада приятелското ви чувство към мене, а ако то пострада, тогава не държа вече да ви имам за приятел.

Майка ми, госпожа дьо Курсил, беше нещастна, плаха женица, която мъжът ѝ взел само заради зестрата ѝ. Целият ѝ живот бе мъченичество. Надарена с любезна, боязлива и нежна душа, тя бе непрекъснато нагрубявана от тоя, който трябваше да ми бъде баща, един от онези дебелаци, които наричат селски благородници. Месец след сватбата той заживял с една слугиня. Освен това любовници му били жените и дъщерите на ратаите му. Това обаче не му попречило да има две деца от жена си, или по-право — три, ако се смятам и аз. Майка ми не казваше нищо; живееше в тази винаги шумна къща като

малките мишки, които се спотайват под мебелите. Обезличена, потисната, треперееща, тя гледаше хората с неспокойни, ясни и винаги подвижни очи, с очи на изплашено същество, което непрекъснато трепери от страх. А беше хубава, много хубава, със съвсем руси, сякаш плахо руси, с пепелив оттенък коси, които като че ли се бяха по обезцветили от непрекъснатите страхове.

Между приятелите на господин дьо Курсил, които постоянно идваха в замъка, имаше един бивш кавалерийски офицер, вдовец, особен човек, нежен и груб, способен на най-смели решения, господин дьо Бурневал, чието име нося. Той беше висок, сух здравеняк, с големи черни мустаци. Аз много приличам на него. Този човек беше чел много и разсъждаваше съвсем различно от своята класа. Неговата прабаба била приятелка на Ж. Ж. Русо и човек би казал, че той бе наследил нещо от тази връзка на прабабата. Знаеше наизуст „Обществения договор“, „Новата Елоиз“ и всички онези философски книги, които отдалеч подготвиха бъдещото разрушаване на нашите древни обичаи, на нашите предразсъдъци, на нашите отживели закони и на глупавия ни морал.

Изглежда, той обикнал майка ми и е бил обикнат от нея. Тази връзка останала толкова скрита, че никой не я подозирал. Навярно нещастната жена, изоставена и тъжна, се е привързала към господин дьо Бурневал с всичката сила на своето отчаяние и в отношенията си с него възприела неговия начин на мислене, теориите му за свободното чувство, за дързостта на свободната любов, но понеже била толкова боязлива, че никога не се осмелявала да говори високо, всичко това било спотаено, потиснато в сърцето ѝ, което никога не се отвори.

Двамата ми братя бяха груби с нея като баща си. И свикнали да я виждат незначитана в къщата, никога не проявиха нежност, а се отнасяха с нея като със слугиня.

Аз бях единственият ѝ син, който я обичаше истински и когото тя обичаше.

Тя умря. Тогава аз бях на осемнадесет години. Трябва да добавя, за да разберете това, което се случи по-нататък, че на мъжа ѝ беше назначено опекунство, подялбата на имуществата бе направена в полза на майка ми и тя, благодарение на гъвкавостта на закона и предаността на един умен нотариус, беше запазила правото да остави завещание по своя воля.

И тъй, предупредиха ни, че при нотариуса има завещание и ни поканиха да присъствуваме на четенето му.

Спомням си всичко, сякаш беше вчера. То бе тържествена, драматична, смешна, удивителна сцена, причина за която беше посмъртният бунт на тази покойница, нейният вик за свобода, отмъщението от дъното на гроба на тази мъченица, която бе смазана приживе от нашите нрави и която от затворения си гроб надаваше отчаян зов за независимост.

Онзи, който се мислеше за мой баща, един едър, дебел червендалест човек, приличен на касапин, и братята ми, двама яки младежи по на двадесет и двадесет и две години, чакаха спокойни на столовете си.

Господин дьо Бурневал, поканен да се яви, влезе и седна зад мене. Беше стегнат в редингот, много блед и често хапеше мустаците си, вече леко посивели. Той без съмнение очакваше онова, което щеше да се случи.

Нотариусът заключи вратата с две превъртвания на ключа и започна четенето, след като разпечата пред нас запечатания с червен восък плик, чието съдържание не знаеше.

Изведнъж приятелят ми млъкна, стана, отиде да вземе от писалището си една стара хартия, разгъна я, целуна я продължително и поде:

— Ето завещанието на многообичаната ми майка:

„Аз долуподписаната Анна-Катрин-Женвиев-Матилд дьо Круалюс, законна съпруга на Жан-Леополд-Жозеф-Гонтран дьо Курсил, здрава телесно и душевно, тук изразявам последната си воля.

За деянието, което ще извърша, моля за прошка най-напред бога, а после милия си син Ръоне. Считаam своето дете достатъчно великодушно, за да ме разбере и ми прости. Аз страдах цял живот. Мъжът ми се ожени за мен по сметка, а после в брака бях презирана, незачитана, потискана и непрекъсната мамена.

Прощавам му, но не му дължа нищо.

По-големите ми синове не ме обичаха никак, не бяха нежни с мене и отношенията им към мен съвсем не бяха като към майка.

Докато бях жива, аз бях за тях това, което трябваше да бъда; след смъртта си не им дължа вече нищо. Кръвните връзки не съществуват без постоянна, всекидневна обич. Неблагодарният син е по-лош от чуждия човек, той е престъпник, защото няма право да бъде безразличен към майка си.

Винаги съм треперила от хората, от техните несправедливи закони, от нечовешките им нрави, нечестните им предразсъдъци.

От бога не се страхувам вече. Мъртва, аз отхвърлям от себе си срамното притворство; осмелявам се да кажа това, което мисля, да призная и да разкрия тайната на сърцето си.

И тъй, аз оставям за съхранение на своя многообичан любим Пиер-Жермен-Симон дьо Бурневал цялото си състояние, с което законът ми позволява да разполагам, за да бъде предадено после на милия ни син Ръоне.

Този завет е определен още по-точно в нотариален акт.

И пред върховния Съдия, който ме чува, заявявам, че бих проклела небето и битието, ако не бях срещнала дълбоката, предана, нежна, неразривна обич на своя любим, ако не бях разбрала в обятията му, че Творецът е създал съществата, за да се обичат, да си помагат, да се утешават и да плачат заедно в часове на горчивина.

Баща на двамата ми по-големи синове е господин дьо Курсил. Само Ръоне дължи живота си на господин дьо Бурневал. Аз моля Господаря на хората и на техните съдбини да издигне бащата и сина над обществените предразсъдъци, да направи да се обичат до смъртта си и да ме обичат и в гроба.“

Матилд дьо Круалюс

Господин дьо Курсил беше станал. Той извика:

— Това е завещание на луда!

Тогава господин дьо Бурневал направи крачка напред и заяви твърдо и отсечено:

— Аз, Симон дьо Бурневал, заявявам, че този документ съдържа точната истина. Готов съм да го докажа даже с писмата, които притежавам.

Тогава господин дьо Курсил пристъпи към него. Помислих, че ще се хванат за яките. Един срещу друг, едри и двамата, само че единият дебел, а другият слаб, те стояха развълнувани. Съпругът на майка ми каза, заеквайки:

— Вие сте подлец!

Другият отговори със същия силен, рязък глас:

— Ще се срещнем на друго място, господине. Отдавна бих ви ударил плесница и бих ви предизвикал, ако, докато беше жива, не държах преди всичко на спокойствието на тази клетка жена, която вие толкова накарахте да страда!

После се обърна към мене:

— Вие сте мой син. Искате ли да ме последвате? Нямам право да ви отведа, но ще го придобия, ако поискате да тръгнете с мене.

Стиснах му ръката, без да отговоря. И излязохме заедно. Аз без съмнение не бях на себе си.

След два дни господин дьо Бурневал уби на дуел господин дьо Курсил. Братята ми, страхувайки се от ужасен скандал, замълчаха. Аз им отстъпих и те приеха половината от оставеното от майка ми състояние.

Приех името на истинския си баща, отказвайки се от онова, което законът ми даваше и което не бе мое.

Господин дьо Бурневал умря преди пет години. Още не мога да го прежаля.

Той стана, направи няколко крачки и като застана пред мене, каза:

— Да! Аз казвам, че завещанието на майка ми е едно от най-хубавите, най-честните и най-великите неща, които една жена би могла да извърши. Не мислите ли и вие така?

Аз му подадох двете си ръце:

— Да, разбира се, приятелю.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.